

Miquel Àngel Limón

Cròniques d'ahir

Un viatge de Ruiz i Pablo a Menorca i altres matisos biogràfics

Ben immersits en la celebració de l'Any Ruiz i Pablo, que commemora el 150è aniversari de la seva naixença a Castell (gener de 1865), hi ha, ara mateix, dos detalls biogràfics que a mi em semblen desajustats de la veritat més punyent i nítida. El primer, de caire mediàtic, és aquell que ha posat a circular la premsa en les darreres setmanes, tot reclamant que Menorca es reconciliï amb la seva figura. Ho argumenta en la

dada incontrovertible que l'emigració que es veié obligat a fer cap a Barcelona el 1911, arran del convuls crac bancari d'aquell any, es verificà literalment ofegat i contaminat en la indiferència ciutadana més gèlida, en el silenci més torbador que hom pot suportar. Com que, eventualment, l'havien acusat de defalc fraudulent en la caiguda del banc Foment Agrícola i Industrial de Ciutadella del qual era alt directiu, l'opinió pública menorquina, de cap a cap de l'illa, li girà l'esquena. Ningú no aixecà la veu per vindicar-lo; ni tan sols per consolar-lo. Ell, que havia patriòticament servit al periodisme local; ell, que havia contribuït amb intel·ligència d'assessor a la classe política municipal, als interessos ideològics i pastorals de la Diòcesi; i ell, que, sobretot, havia retut una substantiva contribució a la, llavors, enterca i agònica història literària de l'illa, marxà de la llar capbaix i humiliat; ofès moralment i mirat com a delinqüent groller. Així, els diaris que s'editen avui a Menorca han llançat la solemne sentència que ens cal reconciliar-nos amb Ruiz i Pablo, més encara si sabem que de l'afer en resultà net impol·lut. I no és pas que la dita proposició de les àgils plomes periodístiques sigui inadequada: és que s'ha formulat tard, ignorant potser que la reconciliació va tenir lloc dia 22 de febrer de 2013, en una cerimònia que li reté l'Ajuntament de Ciutadella, explícitament convocada com a "acte de reconciliació". A la façana de la casa número 5 del carrer del Roser, que va ser el domicili familiar de 1899 a 1911, s'hi descobrí una placa. A més, al Saló Gòtic de la casa consistorial, tot seguit, s'hi tingué un acte acadèmic amb una viva representació de la nissaga que resideix a la Ciutat Comtal. És clar que algú dirà que no n'hi ha prou, que ens calen més demostracions públiques reconciliadores. El fet positiu i immutable, però, és que la necessària ocurrència ja queda feta i verificada, si més no per part dels poders públics de Menorca.

El segon matís biogràfic que voldria ajudar a brunyir és aquell que assenyala, també a conseqüència del trasllat traumàtic a Barcelona, que el dolor i la tragèdia dels fets el conduïren a no tornar mai més a l'illa natal. Jo he sentit a contar als néts que així ho havien escoltat de boca de

l'àvia, na Catalina Manent Victory. Malgrat que el matrimoni sempre visqué afeblit per la melangia de Menorca, el deshonor de què foren objecte hauria portat a la determinació de no tornar-hi mai més. L'episodi arriba a la circumstància que, un servidor en persona, va proposar als familiars que, dins el programa abans esmentat de reconciliació de l'Ajuntament de Ciutadella, podríem escometre un trasllat de les despulles de tots dos a Castell, recuperant-les de l'adormit cementeri de Sant Genís dels Agudells, en els vessants de la serra de Collserola. Hi hagué de seguida consulta familiar i la conclusió no deixà marges als dubtes: ningú cregué adient de rompre la tradició de no moure'ls fora de Barcelona.

Fos un prec individual de la mare de mai no regressar ni després de morta, o fos del matrimoni solidàriament, fa uns dies vaig documentar un viatge del pare a l'illa. Se'm posaren els ulls, és clar, com un pleniluni. La vinguda entre nosaltres tingué lloc l'estiu de 1921, a sis anys del traspàs: «Hemos tenido el gusto de saludar al muy querido y distinguido amigo, el aplaudido literato, don Àngel Ruiz Pablo. Su hijo primogénito, el abogado don José, debe contraer mañana santo matrimonio en S. Cristóbal con la virtuosa y simpática señorita Juana Camps Riudavets, hija del reputado médico señor Camps» [4-7-1921, núm. 2471]. Ho havia informat d'aquest tenor el redactor del diari catòlic "El Iris", hereu directe del bisetmanari "El Vigia Catòlico", a les pàgines del qual Ruiz i Pablo havia bolcat una copiosa tasca periodística de ben bé vint-i-dos anys (1889-1911). Al seu torn, "El Bien Público" de Maó ens confirma l'esposori: «El lunes por la mañana, y en el pueblo de San Cristóbal, se unieron en el santo lazo del matrimonio la bella y simpática señorita doña Juanita Camps Riudavets, hija del ilustrado médico Francisco Camps Mercadal, y el joven abogado y periodista empleado en la redacción del diario madrileño "La Voz", don José Mª Ruiz Manent, hijo del atildado escritor menorquín don Àngel Ruiz y Pablo». La cerimònia fou beneïda pel rector Miquel Timoner, actuant-hi de padrins, per al nuvi, l'advocat Jaume Allès, el comandant d'Infanteria Domingo Colorado, Joan Riudavets i Francesc Pons. Tots ells hi feien la representació, respectivament, dels amics absents Àngel Ossorio Gallardo, el metge maonès Frederic Llansó Seguí i Félix Escalas, director del Banco Urquijo de Barcelona. Com es pot suposar, es Migjorn enter s'aglomerà a l'església parroquial per tan faust acte social. Ara bé: ¿per què a la vora del nom del novel·lista cap crònica no esmenta la mare? ¿No hi va ser present, obstinada en la seva pregona promesa d'allunyament illenc? El 13 de juliol, el mateix diari de Maó, en informar de la sortida del vapor "Mahón", digué que a bord marxaven a Barcelona «el culto literato menorquín don Àngel Ruiz Pablo y su hijo don José M^a, acompañado de su distinguida esposa [...] [13-7-1921, núm. 14470]. Desconec si Ruiz i Pablo féu entre nosaltres cap altra "escapada menorquina". Morí el novembre de 1927, potser envaït encara per la tristesa de tants cops morals que la vida li havia propinat ara i adés.